

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАКАРПАТСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

МІЖНАРОДНИЙ НАУКОВИЙ ВІСНИК

**Вітчизняний та зарубіжний досвід
упровадження Болонської системи:
успіхи і проблеми**

*Збірник наукових статей за матеріалами
XVIII Міжнародної науково-практичної конференції
5-8 травня 2009 року*

Ужгород (Україна) – Мішкольц (Угорщина)

Ужгород –Ліра, ЗақДУ – 2009

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
TRANSCARPATHIAN STATE UNIVERSITY

INTERNATIONAL SCIENTIFIC MESSENGER

Home and Foreign Experience of Introducing Bologna System: Progress and Problems

*The collection of scientific articles, based on the materials
of the 18 th International scientific-practical conference,
held on May 5-8, 2009*

Uzhhorod (Ukraine) – Mishkolc (Hungary)

Uzhhorod – Lira, ZakDY – 2009

ББК 72.4+74/58

УДК 378(477)

В 55

Вісник містить наукові статті, підготовлені на основі доповідей, проголошених та обговорених на XVIII Міжнародній науково-практичній конференції «Вітчизняний та зарубіжний досвід впровадження Болонської системи: успіхи і проблеми», проведеної Закарпатським державним університетом спільно з Міністерством освіти і науки України, Закарпатською обласною державною адміністрацією та Університетом м. Мішкольц (Угорська Республіка) 5-8 травня 2009 року відповідно до Плану проведення науково-методичних конференцій та науково-практичних семінарів з проблем вищої освіти і науки професорсько-викладацького складу в системі МОН України та відповідного розпорядження голови Закарпатської облдержадміністрації.

The messenger encloses scientific articles, prepared on the basis of reports, made and discussed at the 18 th International scientific practical conference "Home and Foreign Experience of Introducing Bologna System: Progress and Problems", held by Transcarpathian State University together with the Ministry of Education and Science of Ukraine, Transcarpathian Regional State Administration and University of Miskolc (Hungarian Republic) on May 5-8, 2009 according to the Plan of Conducting Scientific – Methodological Conferences and Scientific-Practical Seminars on the Problems of Higher Education and Science of Professorial and Seaching Staff in the System of the Ministry of Education and Science of Ukraine and under a corresponding authority of the head of Transcarpathian Regional State Administration.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Голова:

Ващук Ф.Г., доктор технічних наук, професор (Закарпатський державний університет, м. Ужгород, Україна)

Науковий секретар:

Полюжин М.М., доктор філологічних наук, професор (Закарпатський державний університет, м. Ужгород, Україна)

Члени редакційної колегії:

Бурлаков О.М., професор (Державна інспекція навчальних закладів МОН України, м. Київ, Україна)

Верхолова Тетяна, доктор економічних наук, професор (Братиславський економічний університет, м. Кошице, Словачька Республіка)

Павко А.І., доктор історичних наук, професор (Державний економіко-технологічний університет транспорту, м. Київ, Україна)

Павлов О.А., доктор технічних наук, професор (Національний технічний університет «Київський політехнічний інститут », м. Київ, Україна)

Вовканич І.І., доктор історичних наук, професор (Закарпатський державний університет, м. Ужгород, Україна)

Фегер Александер, доктор фізико-математичних наук, професор (Університет ім. П.Й. Шафарика, м. Кошице, Словачька Республіка)

Чечі Дьордь, професор (Університет м. Мішкольц, Угорщина)

Патко Дюла, доктор (Університет м. Мішкольц, Угорщина)

Олексик Х.М., кандидат історичних наук, доцент (Закарпатський державний університет, м. Ужгород, Україна)

Адреса редакції: Україна, 88015, м. Ужгород, вул. Заньковецької, 89-А
Тел. +38(0312/251434; тел./факс: +38(0312)612535)

Статті друкуються в авторській редакції.

За достовірність викладеного матеріалу несе відповідальність автор

ЗМІСТ

Ващук Ф.Г <i>Досягнення в системі вищої освіти України і завдання на майбутнє</i>	5
Ващук Ф.Г., Полюжин М.М. <i>Європейська система «полегшеної шкали» оцінювання знань студентів</i>	11
Jozef Svetlík, Michal Varchola, <i>Koncepcia prístupu edukačného procesu so zameraním na modulárny dizajn výrobných strojov</i>	20
Семенець В. В., Кривуля Г. Ф., Шкіль О. С. <i>Комп'ютерне тестування в накопичувальній системі оцінювання знань студентів</i>	25
Дудар З.В., Ревенчук І.А. <i>Досвід впровадження Болонської системи: проблеми і перспективи післядипломної освіти в Україні</i>	37
Šoltés, Vincent, Siničáková, Marianna <i>Faktory charakterizujúce modernú univerzitu v súčasnom európskom priestore</i>	47
Копиленко О. Л., Клименко О. М. <i>Проблеми вищої юридичної освіти в Україні в умовах упровадження Болонської системи</i>	54
Гульпа Л. Ю. <i>Тенденції удосконалення системи якісної підготовки фахівців у вищих навчальних закладах Угорської Республіки</i>	60
Ващук О.М., Дубів О. В., Нелюбов В. О. <i>Підвищення якості вищої освіти засобами мультимедіа технологій. Інструментарій створення інтерактивних 3D-додатків</i>	67
Вовканич І.І., Свеженцева О.І. <i>Впровадження Болонської системи на факультеті міжнародних відносин: успіхи і проблеми</i>	83
Бунда В.В., Бунда С.О. <i>Студент і викладач як суб'єкти Болонського процесу</i>	92
Радионова Л. А. <i>Плюралистический тип социальности как методология образования общества постмодерна</i>	99
Таланова Ж.В <i>Використання європейського досвіду організації третього циклу вищої освіти в концепції трансформації підготовки фахівців вищої кваліфікації в Україні</i>	107

Lenka Háková	
<i>Kriminalistická identifikace osob – úvaha na téma invazivních metod</i>	116
Ľuboš MARKO, Jozef SVETLÍK	
<i>Návrh riadiaceho systému pre servisný robot</i>	123
Немеш П.Ф.	
<i>Історія торговельних марок в Росії</i>	130
Кобаль В.І.	
<i>Нові технології навчання як засіб інтеграції вищої освіти у Болонський процес</i>	145
Пріма Р.М.	
<i>Пріоритети формування професійної мобільності майбутнього педагога у ВНЗ в умовах євроінтеграції</i>	165
Данилович В. П.	
<i>Формирование математической компетентности специалистов как элемент интеграционной модели современного образования</i>	172
Матюхин В.П.	
<i>Особенности внедрения Болонской системы в вузах искусства</i>	179
Томашевський В.М., Новиков Ю.Л., Каменська П.А.	
<i>Педагогічні програмні засоби на базі системи «Віртуальний університет»</i>	188
Зайцева В.М., Васильєва О.О., Толок В.О.	
<i>Проблеми та перспективи впровадження Болонської системи</i>	197
Заславська Н.П.	
<i>Політика інтеграції капіталу банку у страхову сферу: міжнародний та вітчизняний досвід</i>	203
Бевзюк Є.В.	
<i>Проблема слов'янського відродження та участь у ньому матиці</i>	219
Котляр О.І.	
<i>Захист прав громадян, які перебувають на території інших держав незаконно</i>	228
Пригара О.В.	
<i>Еколого-правова освіта в контексті вимог Болонського процесу</i>	237
Менджул М.В.	
<i>До проблеми цивільно-правової відповідальності громадських організацій в Україні</i>	242
Ладичець Н.Д.	
<i>Використання інформаційно-комунікативних технологій, зокрема Інтернету, в процесі підготовки студентів та викладачів до занять з іноземної мови у ВУЗі</i>	252
Литвин С.Й.	
<i>Неоригінальні бази даних – питання для наукового осмислення</i>	258

Грицик В.В.	
<i>Розбиття задач на підзадачі при розробці модуля покращення зображення для інформаційно-аналітичних систем розпізнавання та їх паралельна реалізація</i>	260
Непійпов Е. І., Семенов В.С.	
<i>Автоматизоване робоче місце «ВИКЛАДАЧ» для оцінювання індивідуальної (самостійної) роботи та активності студентів</i>	270
Нестерова І. А.	
<i>Місце кримінології як навчальної дисципліни в системі вищої юридичної освіти України в умовах Болонського процесу</i>	279
Лемак Н. М.	
<i>Внутрішня політика уряду Едварда Хіта</i>	284
Левко Л. В.	
<i>Навчання іншомовному писемному мовленню у вищих навчальних закладах</i>	296
Маргітич Т.Т.	
<i>Нейро-лінгвістичне програмування та формування професійної компетентності майбутнього країнознавця-перекладача</i>	301
Медведь М.М.	
<i>Трансформування функцій університетської бібліотеки в умовах реформування вищої освіти України відповідно до вимог Болонської системи</i>	307
Кічук Я.В.	
<i>Деякі тенденції розвитку правової компетентності майбутнього соціального педагога в умовах сучасної університетської освіти</i>	313
Яцко М., Моїсєєв Д.	
<i>Інвестиційна привабливість підприємств в контексті євроінтеграційних процесів (на прикладі Закарпатської області)</i>	319
Яцко М.	
<i>Місце та роль Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) у системі бухгалтерського обліку України</i>	326
Татушко О.	
<i>Деякі аспекти акмеологічної компетентності майбутнього спеціаліста</i>	332
Балко Р. В.	
<i>Вивчення впливу еколого-економічної групи чинників на розвиток регіонів рекреаційно-туристичної спеціалізації</i>	336
Влад А.	
<i>Проблеми розвитку науково-освітнього простору України в контексті стратегії інтеграції в європейський простір</i>	345
Логойда І. І.	
<i>Проблеми правового регулювання Інтернету в процесі інтеграції в європейський науковий та освітній простір</i>	354
Семйон В.С., Яковець Г.Ю.	
<i>Розвиток бухгалтерської професії в умовах інтеграційних процесів</i>	362

Волфсбергер В. В.	
<i>Централізована система обробки інформації</i>	369
Дацюк В. Б.	
<i>Рецепція римського спадкового права – доктринальна</i> <i>першооснова формування інститутів спадщини в країнах</i> <i>континентальної Європи та в Україні</i>	374
Ростока В.	
<i>Ефективна система вищої освіти в Україні як запорука</i> <i>конкурентоспроможності молодих спеціалістів</i>	384
Павлов Є.	
<i>Сучасні технології в оцінюванні знань студентів. Досвід ЗакДУ</i>	392
Олексій О.	
<i>Право на свободу вираження поглядів: порівняльний регіональний аналіз</i>	397
Бібік Н.	
<i>Стратегія сталого розвитку держави – європейський досвід</i>	401
Цибулько І.	
<i>Психологічні чинники взаємної відповідальності</i> <i>членів команд спортсменів – авіаторів</i>	407
РЕКОМЕНДАЦІЇ	
XVIII Міжнародної науково-практичної конференції	
<i>«Вітчизняний та зарубіжний досвід упровадження</i> <i>Болонської системи: успіхи і проблеми»</i>	414
СПИСОК УЧАСНИКІВ	
XVIII Міжнародної науково-практичної конференції	
<i>«Вітчизняний та зарубіжний досвід упровадження</i> <i>Болонської системи: успіхи і проблеми»</i>	418
СПИСОК УЧАСНИКІВ	
Міжнародної науково-практичної конференції студентів та аспірантів	
<i>«Інтегративні процеси у європейському освітньому</i> <i>і науковому просторах»</i>	426

ЕКОЛОГО-ПРАВОВА ОСВІТА В КОНТЕКСТІ ВИМОГ БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ

Пригара О. В.,
кандидат біологічних наук,
доцент кафедри цивільно-правових дисциплін
Закарпатський державний університет
(м. Ужгород, Україна)

The article is devoted to the problems of ecological legal education in Ukraine in Bolon process conditions and the role of ecological law as an educational discipline in it. The author tries to analyze the necessity of its studying in new conditions. It is determined the possibility of best European tendency in neighboring environment studying implementing.

Сучасна глобальна екологічна криза вивела проблему охорони навколишнього природного середовища та раціонального використання природних ресурсів в перший ряд питань, що стоять перед людством та вимагають щонайшвидшого теоретичного та практичного вирішення.

Нехтування об'єктивними законами розвитку і відтворення природно-ресурсного комплексу, низький рівень екологічної свідомості суспільства та деякі інші фактори призвели до значної деградації довкілля, надмірного забруднення навколишнього природного середовища, нагромадження у великих кількостях шкідливих відходів виробництва і, як наслідок, до негативного впливу на життя і здоров'я людей.

На запобігання шкоди навколишньому природному середовищу спрямоване екологічне право (право навколишнього природного середовища).

Екологічне право регулює широке коло суспільних відносин, які виникають в процесі взаємодії природи і суспільства, і сприяє організації найбільш ефективного, раціонального використання і охорони природних ресурсів, забезпеченню екологічної безпеки, збереженню і поліпшенню стану довкілля як умови, місця і засобу існування суспільства.

Без кваліфікованих спеціалістів у галузі охорони і використання навколишнього природного середовища важко справитися з екологіч-

ними проблемами. Тому підготовка юристів-екологів повинна стати одним з пріоритетних напрямів у природоохоронній діяльності держави на сучасному етапі. Важливо, щоб випускники вищих юридичних закладів володіли необхідними знаннями в галузі правової охорони довкілля в рамках сучасного екологічного права. Звичайно, не всі студенти-юристи стануть юристами-екологами, однак сьогодні, працюючи в будь-якій галузі, часто виникає необхідність вирішення еколого-правових завдань та звернення до норм екологічного законодавства.

Ефективність вдосконалення еколого-правової освіти у вищій школі може бути досягнута завдяки докорінному поліпшенню рівня викладання та опанування студентами юридичних факультетів і вузів еколого-правовими знаннями, які формуються на основі кодифікації екологічного законодавства України, вдосконалення системи екологічного права.

Курс екологічного права є складовою частиною безперервної комплексної освіти та виховання студентів-правників, спрямованих на розвиток у студентської молоді еколого-правового світогляду, спеціального еколого-правового мислення, закріплення необхідних юридичних знань з метою вирішення конкретних питань їх майбутньої практичної діяльності щодо захисту екологічних прав громадян, забезпечення правопорядку у процесі реалізації екологічної політики держави.

Сучасний розвиток вищої освіти в Україні та процес підготовки спеціалістів у галузі права проходить під впливом Болонського процесу, суть якого полягає у створенні загальноєвропейської системи вищої освіти, заснованої на єдиних принципах функціонування [2]. Створення відкритого простору європейської освіти вимагає подолання бар'єрів з метою розвитку такої системи викладання та навчання, що значно поліпшує мобільність та ще тіснішу співпрацю науковців та освітян в Європі. Цей процес спрямовано на реформування системи вищої освіти з метою всеохоплюючої гармонізації вищої освіти на європейському рівні на добровільних засадах та з повагою до національних різноманіть. До особливих цілей Болонської декларації можна віднести: 1) прийняття спільної системи порівняння та визнання освітніх кваліфікацій та наукових ступенів, впровадження уніфікованого Додатка до диплому про вищу освіту, 2) введення двох етапів навчання – додипломного (не менше 3 років), післядипломного (1-2 роки магістерської програми та 3

роки докторантури), 3) впровадження розробленої інститутами ЄС системи трансферних кредитів European Credit Transfer System (ECTS), 4) прийняття європейського стандарту оцінки знань та якості навчання (запровадження уніфікованих критеріїв, методів оцінки), 5) подолання перешкод, що заважають вільному руху студентів, стажерів, вчителів, дослідників, викладачів, менеджерів у галузі освіти [1].

Активізація еколого-правового навчання студентів юридичного факультету ЗакДУ передбачає впровадження комплексної програми з курсу «Екологічне право» в умовах двоступеневої системи вищої освіти (бакалаврат, магістрат). З метою гармонізації вітчизняної еколого-правової освіти з європейською, у ЗакДУ викладання курсу «Екологічне право» проводиться у відповідності до вимог та стандартів Болонського процесу. Поетапно запроваджуються сучасні інноваційні програми і моделі, що направлені на вдосконалення навчального процесу та інтеграцію вузу до єдиного Європейського простору. Найважливішими інноваціями стали: впровадження європейської системи поточного та підсумкового контролю на основі залікових кредитів ECTS, впровадження кредитно-модульної системи навчання та організації навчального процесу, перенос акценту з аудиторної роботи студентів на їх самостійну роботу.

У зв'язку з цим стає актуальним суттєве оновлення змісту та методики навчання, вирішення проблеми оптимального співвідношення між класичними науково-педагогічними традиціями, які сформувались протягом багатьох десятиліть у сфері вищої освіти, та новими напрямками, пов'язаними зі входженням нашої країни у європейський освітній простір.

Запровадження прогресивних методик у навчальний процес, застосування новітніх засобів навчання спрямовані на вдосконалення навчального процесу та інтеграцію до єдиного Європейського простору вищої освіти.

Для вдосконалення процесу вивчення екологічного права можуть застосовуватися такі інновації, як проблемна інтерпретація навчального матеріалу, використання аудіо- та відеотехніки в процесі проведення занять, створення навчальних матеріалів та лекцій, що мають електронний варіант фіксації та збереження, лекції з використанням мультимедійних лекційних демонстрацій. Актуальним є поширення активних

форм навчання, основними з яких є тести, ділові ігри, моделювання судових процесів та дебатів сторін, проведення практичного обговорення екологічних проблем, розв'язання задач.

У процесі навчальної діяльності широко використовується поєднання процесу викладання та самостійної роботи студентів. Традиційно використовуються такі форми самостійної роботи, як семестрові завдання для самостійної та індивідуальної роботи, консультації, індивідуальні заняття, контрольні роботи, реферати. Тенденція до скорочення кількості аудиторних занять та збільшення кількості годин, які відводяться на самостійну роботу, вимагає удосконалення форм і методів самостійної роботи студентів. Важливим у цьому напрямку є надання методичної допомоги у вивченні окремих тем курсу, забезпечення доступу та надання методичної допомоги щодо користування мережею Інтернет, користування бібліотечними фондами, запровадження дистанційних форм навчання.

Одним із шляхів підвищення якості підготовки спеціаліста є створення і вдосконалення стимулюючої системи педагогічного контролю навчальної роботи студентів. Найбільш економною формою контролю, а також найбільш об'єктивним показником засвоєння навчального матеріалу є тести. Основним завданням оцінювання є виявлення рівня знань студентів на кожному етапі навчання й визначення можливостей їх успішного розвитку. Систематичне тестування стимулює активність та увагу студентів на навчальному матеріалі, підвищує їх відповідальність при виконанні навчальних завдань. Обов'язковими видами контролю є тематичний, модульний та підсумковий. За допомогою тематичного контролю визначається рівень володіння студентами навчального матеріалу в межах теми, що вивчається. Метою модульного контролю є перевірка засвоєння студентом систематичних моментів лекцій, які читаються з курсу, і стимулювання глибокого вивчення певного обсягу матеріалу курсу. Наявність постійного рейтингу в кожного студента дозволяє підвищити об'єктивність підсумкового контролю.

Успіх реформи юридичного, в тому числі еколого-правового, навчання передбачає впровадження сучасних стандартів оцінки знань студентів. З метою сприяння співпраці між університетами як одному із засобів підвищення рівня освіти на користь студентів та вищих навча-

льних закладів в межах Європейського Союзу запроваджується оцінювання знань студентів за системою ECTS. Європейська кредитно-трансферна система (ECTS) – це система, яка створена для забезпечення єдиної міждержавної процедури виміру й порівняння між закладами освіти результатів навчання студентів, їхнього академічного визнання. Кредити ECTS є числовим еквівалентом оцінки, що призначаються всім розділам програми курсу (дисципліни, модулю) для окреслення навчального навантаження студента та виконують дві функції: визначення трудомісткості роботи та облік її виконання. Кредити ECTS зараховуються студентам, які успішно завершили курс і одержали позитивну оцінку виконаної роботи. Оцінювання в системі ECTS гарантує визнання навчання за кордоном, впроваджуючи систему оцінювання і порівняння досягнень та їх передачу з одного закладу до іншого [3].

Таким чином, Болонська система навчання та організації навчального процесу підготовки фахівців у галузі екологічного права відкриває нові можливості в системі вищої школи. Вона дає змогу студентам прослухати частину учбового курсу, наприклад, європейське право навколишнього середовища, в одному з найкращих європейських університетів, отримати знання з окремих курсів іноземною мовою, співвідносити уявлення про професійну кар'єру з потребами ринку праці, забезпечує умови для мобільності студента та подальший розвиток кращих європейських тенденцій у навчанні.

Кредитно-модульна система навчання сприяє створенню умов для самореалізації особистості, надає можливість виховувати у майбутніх фахівців цілісне світосприйняття і сучасний екологічний світогляд.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Вища освіта України і Болонський процес: Навчальний посібник / За ред. В.Г.Кременя. – Тернопіль, 2004. – 384 с.
2. Журавський В.С., Згуровський М.З. Болонський процес: головні принципи входження в Європейський простір вищої освіти. – К., 2003. – 200 с.
3. Товажнянський Л.Л., Сокол Є.І., Клименко Б.В. Болонський процес: цикли, ступені, кредити: Монографія. – Х., 2004. – 144 с.